

Latweeschu Awises.

No. 27.

Zettortdeenâ 4. Juhli.

1863.

Zaunas sinas.

Behterburga. 13tâ Juhni muhsu Kunges un Keisers aplubfojis pirmo Gwardias diwisioni, kas taggad ees us Pohteem; arri tai deenâ 100 jaunekus islaidis no kara-skolahm, tohs zehlis par wirsnee-
feem un nosuhtijis pee regimentehm.

Behterburga. Muhsu Krohnamantineeks no Schlißelburgas 14tâ Juhni aigahjis us Petrosawodsku, kur ar leelu preeku usnehmuschy. Basniza, zeetuma nammâ un zittâs weetas bijis, 16tâ ar dampkuggi aigahjis us Wiburgu un 18tâ no turrenes aigbrauzis un 20tâ atnahjis Bjelojerskâ un 22trâ nobrauzis Ribinskâ; kur ar leelu gohdu faehmuschy.

Behterburga. Keisers Rihgas birgermeisteru Milleru pagohdinajis ar fw. Stanislawa krusu no ohtras schkirras.

Behterburgas General-Gubernaters wirsis Suworows lizzis fanemt un teefâs nodoht kahdus wihrus, kas kahdâ nammâ kahrtes spehlejuschy us leelu naudû.

Tehepate. Taggad fahls taiſiht telegrahwi, kas no Rihgas ees us Tehepati un no turrenes us Behterburgu.

Behterburga. 13tâ Maiji Keisers likumu apstiprinajis, ka Kursemmê, Widsemme un Iggaunusemmê neween dsimtus muischneekus, bet arri tahdus lungus, kas naw no dsimtu muischneeku kahrtas un kas muischu pirkuschy jeb us arrenti turr, warroht aiginahnt un zelt par basnizas preekschneekeem (Kirchen-Vorsteher).

Dinaburga. 25tâ Juhni Rihgas-Dinaburgas eisenbahne pee Dinaburgas usbrauzoht us Behterburgas eisenbahnes 3 ratti nogahjuschy no schkeenehm tadeht, ka tas wihrs, kam bij jagahda ka riktigi eet, naw uspassejis. Melaine gan nekahda naw notikuse, bet reisneekeem bij ja-eet kahjahm lihds Behterburgas zellam. No ammata tuhda nozehluschy to nejhga wihru, kas aplam bij darrijis.

Wilna. Tadeht, ka Pohli eisenbahni gribb pohstih, pa Reischeem un Pohteem ikkattrâ stazionê stahw saldafi un stajonu starpâ jahda kasaki un jahtneeki un ranga woi dumpineeki naw flehpuschees meshôs jeb zellu pohstijuschy. Arri garr eisenbahni meshu un krehmus 150 affis no abbahm pussehnt nozirsti un fadedsinati, arri pirms garrâ rattu rinda fahl eet, kahdu laiku papreekschy aisskreen zitti ugguns-ratti un ranga, woi drohschy warr braukt. Jau pee Dinaburgas pee stajones stahw semneeku milihtschi, pellekôs Kreewu swahrkôs (lawtanâ), bikfes sahbakôs liktas, ar pelleku zeppuri bes schirma un raibu kalla drahu. Ap plezgeem likta kasaku pahtaga (nagelka) un jahtneeku sohbins karras pee silfnehm. Wihei isskattahs brangi un duhschigi.

Pinnusemmes ohstâs un apbrunnotôs pilfatôs Gſtanworſe, Sweaburgâ, Wiburgâ un zittâs Pinnu juhmallâs stipri darbojahs un fagahda, ka wifs gat-taws un gruntigi cetaischts, kas wajaga pee scho pilfatu drohschibas; arri magashtnês fawedd dauds milku, jo igahjuschy gaddâ Deewamscheht Pinnusemmê bijis leels bads.

Berlinè kahdas naktis daschâ eelâ bijis dumpis. Kahds ihreneeks, kas ne gribbejis ijeet no namma ahra, fawâs dusmâs par namma fainneeku farihdinajis leelu pullu wiffadu kauschu un strahdneeku. Nopohstijuschi to nammu un wiffadus blehna darbus eelâs padarrijuschi. Ohtrâ nakti tâpat darrijuschi un fahkuschi poliziju ar almineem mehtah; zittâ eelâ arri nammus nopohstijuschi, eelas bruggi usplehsuschu un tâ gribbejuschi turretees prett polizijas saldateem. Dumpineekus uswarrejuschi, 250 fahkruschu un likkuschu zeetumâ, bet 4 effoht nokauti, arri 1 polizijas wirsneeks; dauds irr eewainoti un lasaretês nowesti. Taggad jau pullsten 9nôs walkarâ illatrs nams jaturr aisslehgts un ir pee lohgeem ne drihst rahditees.

Parise. Salka, ka Napoleons darbojahs pa-meeru faderreht stary Amerikas brahsu walstim. Ja ne gribbeschoht klauhsht, tad Napoleons schahs wehrgu-walstis (kas attrituschas un darbojahs prett Amerikas seemelu brihw-walstim) gribboht pasiht un isteikt par pilnigahm ihpaschahm walstim. Napoleons ir Enlanti gribb peerunnahht, lai tâpat darra, bet schi ne gribb eejanttees fweeschâs walstis. Zaifa leelu karras-spehku gattawu, ko gribboht suhtihht us Mejiku, jo scho leelu baggatu semmi gribb un gribb panemt, jehschu gruhti deesgan eet. Jo presidents Juarez ne padohdahs un taggad pats eetaisjees par Mejikas karras-waddonu. Generalis Ortega, kam Drizabâ bij japadohdahs, sinnajis no Sprantschu zeetuma is-behgt un gan atkal buhs Sprantscheem maktrigs prettineeks.

Seemet - Amerikâ Wiksburgas un Udsones, wehrgu-walstu pilfatus, wehl spaida, aplehgere un bombardeere un zittâs weetâs taifahs us leelahm kauschahanahm. Seemelneeki lohti bij pahrbihjuschees, ka wehrgu-walstu generalis Lees ar 120 tuhst. bij eelaufees seemelneeku walstis un bihjahs, ka ne panemm paschu galwas pilfatu Wassintonu; bet nu israhdijees, ka welti bihjusches. Ne ar 120 tuhstoscheem, bet tillai ar masu spehku un jahtneeku pulkeem ne dohmajoht eelaufees un daschu pilfatu ahtrumâ gan panehmis, bet to gan atkal aisdshs atpakkat.

Madagaskara. Skattees Awrikas lantlahrtê to leelo fallu Awrikas rihta pussê. Tur irr nikna pagannu tauta, kur Enlantes un Sprantschu Kattotu missionari bij eetaisjusches kristigas draudies, kas no nelaita lehnineenes breefmigi tappa wajatas. Kad winnas dehs Madama II. waldischannu dabbuja, tad kristiteem gabja labbi un Napoleons eetaisija leelu draudsihu ar scho jauno lehninu, notaisija brangu andeles kuntrakti un Sprantschi tur jo deenas jo leelâ spehlâ peenehmahs. Bet nupat sinna klahht, ka Madagaskaras leelâ walsti dumpis iszhelees. Dumpineeki leh-

ninu nokahwuschu un Sprantscheem nu eet flikti. Tad nu Napoleons karras-spehku itt ahtri leel fataisihht, ko nosuhthhs us Madagaskaru un nu tur Sprantscheem gan arri buhs nikns karsch. Irr lohti baggata leela falla un ihsti derriga us andeli teem, kas ar luggeem eet us Indiu un Asiu. To fallu Sprantschi gan lab-prahht panemtu — bet Enlendereem gan ne patiktu, ja Sprantschi us Indias juhras zekku gruntigi eetaisitohs.

Greeken walsti saldati dumpi iszehluschu un zitti ministeri bij ja-aizina. Salka, ka Enlantes un Sprantschu luggi turpu ees nemeerigus Greekenus sawaldiht.

Enlantes, Sprantschu un Gistreibern grahamtas nu jau atnahkuschas Pehterburgâ un sinna laista, ka nodohthas muhsu ministeram Gortschakowam — bet neweens wehl ne sinn, ka un ko Reisers liks atrakstihht. Gaida ar leelu gaidischannu, un paschaules Awises gan schâ gan tâ spreesch un fallu: zits, ka Reisers tohs 6 padohmus peenemfchoht; zits, ka ne warroht to peenemt; zits salka, ka karsch buhs; zits skaidri salka, ka Pohlu labbad ne Enlenderi ne zitti fahkschoht til leelu pohsta karru. Wielsch schâ un tâ, jo ne gribb meerigi gaidiht, kamehr skaidra sinna buhs. —

Pohlu fleppena lumitete atkal isteikuse, ka no itt nekahda meera ne gribboht sinnaht, ja ta ne dabbuschoht ne ween Pohlusemmî, bet arri itt wiffas Kreenu, Pruhschu un Gistreibern gubernementis, kur Pohli mahjo un kas wezzu wezzôs laitôs peederrejuschas pee Pohlu walstis!! Woi tad nu wehrts ar tahdeem aplameem stuhrgalweem wehl darbotees.

Maskawa. Samaras gubernements muischneeki gribb, lai wiffi Kreewi, kas taggad reiso jeb dshwo fweeschâs semmês, pahrnahht mahjâs; tahdu effoht kahdu 250 tuhst. — Kijewas pilfatneeki luhguschu, lai teem nowehl eetaisihht tahdus milihuschus, ka 1812tâ un 1831mâ gaddâ bij wehlefi; ar preeku gribboht eet par sawu Reiseru un tehwu-semmi, ja buhschoht wajadshs.

Pehterburga. Reisers 6tâ Juhnî islaidis Wisaugstaku grahamtu, kurra Pinnu semmei nowehl 3schâ Septemberi fanahht us leelu landagu un farunnatees par tahdahm leetahm, kas schinni laitâ schai semmei lohti derrigas. Ar leelu preeku un pateizibu to grahamtu usnehmuschi.

Kaukasus. Kalnu laudis no kapteina, Kadshimurtus, samuffinati nedohmahjoht uskrulluschu Sakatala krepostam. Saldati tohs gan atdsinnuschu, bet nu to aplehgerejuschi. To dabbujis dsirdeht generalis wirstis Schalikows ar 200 saldateem un milihuschem krepostam ftrehjis palihgâ, bet leelais dumpineeku pulks schim masam pulzinam uskrittis, generalu un 45 sal-

datus noschahwis, 55 faschahwis, bet tee zitti Kreewi islaususchees zaur eenaidneekem un eegahjuschi krepostâ. Rad pallawneeks Brangels pehz ar spehku nahzis, tad dumpineeki jau bij aishbeguschî. Generalis Androkowis un Madekis tur taggad ar leelaku spehku stahw.

Pohlôs pee Gistrekereu rohbeschahm Wisoka dumpineeku 2 tuhst. kahjineeki un 500 jahntneeki Radswilowa meestinu gribbejuschi panemt, bet Kreewi 8 stundas pilfatinâ kahwuschees un dumpineekus aisdinnuschî pahr rohbeschahm. No Kreeweem 8 noschauti, 22 faschauti; no dumpineekem 70 noschauti, 45 fakerti.

Sjedlzes aprinki 30 kasalus suhtijuschî ar grabmatahm. 60 dumpineeku jahntneeki teem usfrehjuschi; kasaki isglahbuschees un nahkuse palihgâ 1 rohka kahjineeku; bet nu bij meschâ jakaujabs ar $1\frac{1}{2}$ tuhst. dumpineekem un waklarâ ta rohka aishgajuse. Dhtrâ deenâ generalis Dreiers ar 4 rohtahm, pufs rohtu ulanu un leeleem-gabbaleem nahzis un dsinnees dumpineekem pakkat, kas tiltu bij nodedsinajuschî. To fataisijuschî Kreewi pee Rozas zeema dumpineekus no Lelewela wadditus panahkuschî meschâ. Nu kahwuschees un ar leeleem-gabbaleem tohs fakahwuschî, aisdinnuschî un wehl 20 werstes teem dsinnuschees pakkat. 1 Kreewis nokauts, 6 faschauti, 4 sirgi noschauti, 5 faschauti. Wairak kâ 200 dumpineeki noschauti, 4 fakerti un dabbususchî 40 plintes (30 brangas Gistreikeru plintes), 100 iskaptes un zittus cerohfshus, wiffas karra-lectas, 25 rattus, 5 tuhst. patrohnes Galantê taifitas (patrohne irr gattaws plintê eeleekams schahweens) un prowjanti.

Peo **Reidanes** (Reischôs) pallawneeks Paschkins ar 3 rohtahm kahjineeku, 1 rohtu jahntneeku islahwees ar Jablonska 500 dumpineekem un tohs iskainajis. Leels pulks krittis, 3 fakerti un 34 sirgi, 50 plintes un wiffas lectas panemtas. Kreeweem 5 noschauti, 22 faschauti.

Peo **Radswilowas** fakauti Wisoka dumpineeki 22trâ Zubni atkal atnahkuschî pahr Gistreikeru rohbeschahm. Kreewi teem eet prettim.

Brushôs Pohki arri fahkuschî dausitees! Nakti schahwuschî us 6 Brushu saldteem, kas us tilta stahwejuschi us wakts. No tuweja Brushu zeema atfrehjis wirsneeks ar 40 Brushu saldteem, un nu kahwuschees, lamehr Pohkus aisdinnuschî. — Brushu meestâ atradduschî 3 zilwekus, to fleppena kumitete likkuse pakahrt!

Reischôs Bogdananza zeemâ dumpineeki pakahruschî 3 semneekus, kas par nakts fargeem tur bijuschî. General-Gubernaters dabbusis sinnaht, ka kahds mescha fargs un Pohku muischas lungs tee wainigee, schohs lizzis fanemt, nowest karra-teesâ un to muischu gluschî lizzis nopohst.

Leischôs. Par to kaufchanohs pee Popeljanas

raksta tâ: pallawneeks Danilows ar 2 rohtahm Keisera strehneeku, $2\frac{1}{2}$ rohtahm Iggaunu pulka 50 werstes gabjis dabbusis, sinnaht, ka Jablonska dumpineeki pee Popeljanas effoht Dragines meschâ. Nokuffuschî un ne ehdufuschî saldati pulkstien 1nôs nakti dewuschees meschâ, kur aish walles dumpineeki apflehpuschees maktigi fahkuschî schaut. Us pirmo skreeschanu tuhda 3 kapteini un 3 wirsneeki krittuschî Kreeweem, kam bij jabreen pa leelu purwi. Kreewi nu gan schahwuschî, bet bij jabreen atpakkat. 2 stundas atpuhtuschees Kreewi pa zittu zellu dumpineekem dewuschees wirsû, bet schee ar leelu-gabbalu kartetschahm schahwuschî un kaut Kreewi gan 2 stundas turrejuschees, tad tomehr prett 4 tuhst. dumpineekem (jo wehl 3 leeli dumpineeku barri Jablonskam palihgâ bij atfrehjuschi) ne warrejuschi turretees. Dumpineekem effoht 300 krittuschî. Kreeweem 3 wirsneeki un 23 saldati noschauti, 4 wirsneeki un 50 saldati faschauti.

S—j.

Sallasmuischas basnizâ arri pehrn jaunâs itt brangas leelas ehrges ar 20 balsim, 2 manuâlehm un pedahli eelikka, kurras Leepajas teizams ehrgelu taifitajs, Herrmannâ lungs, par 2 tuhst. rubl. sudr. taifijis. Effoht arri darbs, kas meisteru gohdajoh.

Wahzsemmes Nikolajas basnizâ, Leipzigas pilfatâ, ne fenn usjeltas warrenas ehrges, kahdas-gan retti kur redsetas. Ehrgelohm irr 74 pehdas plattums un 36 pehdas augstums un 7 tuhst. stebbules, no kurrâhm ta leelaka 30 pehdas garra un 18 pohdus smagga. Tâhs masakas stebbules irr weenu treschdaku ($\frac{1}{3}$) zellu garras. Ehrgelohm irr 100 registeri ar 85 balsim un 4 manuâles (ar rohkamas spehlejamas lihstes), 12 plehschas un 23 wehja lahdes ar 4 islihdsinaschanas plehschahm un 10 pedalehm. Uskatta ehrgelohm irr dikti jauka un warrena. Schis warrens flunstes darbs gan wairak kâ 10 tuhst. rubulus sudr. maksahs.

E. F. S.

Kappija.

Schis bruhns dschreens tiklabb augsteem kâ arri semmeem pasihstams, un tizzu, ka rettumis kahds bes to pahrtteek. Warr gan pahrtift, to itt labbi sinnam, bet jau weenteis tas eeraddums pasaulê; un kam rohka zil nezil spehj, tas arri bes kappijas ne buhs. — Bet kappija irr gan patihkams dschreens, — un ja pee draugeem un pasihstameem nonahkî weesibâs, tad jau tewi wispsirmaf ar kappiju zeenahs.

Wahzsemme semneezinsch dserr fawu krushî kappijas un smehke turklat pihpi tabbakas; smalkais Parises lungs kappiju dserr is lohti gresnotas taffes (krushes),

kas ohtetil prahwas ka pee mums bruhle; un ir pat Salschu nabbaga kalnu kauschu pamihlija fwehtdeenäs fehsh ap kuhposchu kappijas pohdu un semmes-ahbolus ehfdami usdserr kahdu malzinu no fchi dsehreena. — Bet, woi finni, tatschu reis zilweki bes kappijas pah-tikka, — lai gan zits lassitajs to ne gribbehs tizzeht.

Preeksh 300 gaddeem Giropä kappiju nemas wehl ne pasinna; bet 16ta gaddu simteni kahds-dakteres, flimmibu ahrstefchanas deht to atnessa no Egiptes us Wenedigu; jau 17ta gaddu simtena beigäs Wahz-semme eefahla kappiju dsert, un pirmais kappijas trat-teeris Leipzigä 1694tä gaddä effoht ectaishts. Tag-gad Giropä ween pa gaddu isbruhlejoht wairak ka pufs trescha simtu milljonu mahzinas kappijas, un arri zittäs pasaules dalläs pa gaddu 200 millj. mahzinas isbruhlejoht!

Pirmais kappijas kohls auga Arabia. Bahrleekam pateikuschees Amsterdames birgermeisteram Wiseram, kas 1690tä gaddä us Batawiu un Nihl-Indias kolo-niäs stahdu atnessis, no kurrenes tad strahdigece Ollan-deeschi dahrgu kappiju us Giropu atsuhthja. Wehl pa-teikuschees kahdam Sprantschu reisneekam, kam isdewees no Zeilonas fallas kappijas stahdu iswest un Spran-tschu koloniäs pahrstahdiht; — jo eefahkoht Ollandee-schi scho stahdu neweenam labprahht ne nowehleja tahs leelas pelnas deht. Martinikē tas kohzinsch til brangi waislojees, ka pehz 36 gaddeem jau 18 millj. mahzj. kappijas isweddufchi, un pehz nezil gaddeem dauds weetäs kappiju audsinaja. — Lassitajs warr preezatees, ka til brangi isdewees un ka nu kappiju warr bruhleht par lehtu naudū. —

Kappijas graudi irr ta kohla augku sehklas; ifklaträ augli irr diwi graudi, kas ar plakkano pussi kohpä. Kappijas kohla jallas, garrenas, spihdoschas loppas, ar balteem un tumfchi farkaneem seedeem lohti smukki isflattahs, un wiswairak zaur tam, ka paschi kohli s mehneschus salki pastahw un seedi un augli weenu-mehr us teem atrohnahs. Brasiliä un Walfar-Indiä augtus trihs reis pa gaddu nonemm; Brasiliä augtus no kohkeem nolassa, bet zittäs weetäs kohkus kratta un gattawee augki nobirst us appakschä pallahhtu drab-nu. Tad graudus no augkeem islohba un faulē schahwe, pehz muzzäs cepakka un pa pasauli aifsuhtha.

Kappija gan wisseem pasihstama, bet ka, — woi par derrigu wesselibai? — Batlabban lassiju, kur zits schehlojahs, ka toreis par gipti birgermeisteram un Sprantschu reisneekam pateikuschees, un teiz, ka kappija zits nekas ne effoht ka gipte, kas zilwela dsihwi pamafam pa-ihsinajoht; jo tillai affinis eekar-sejoht un padarohht newesseligas, kas wesselibai skah-dejoht. — Woi taisniba, to ne sinnu; bet ja kas ihsti sinn, to luhdsam Awissēs apleezinahht. ...f..n.

Zilweks, kam tillai weens pats juscha-nas spehks atlizzees.

Kas irr juschanas spehks? — Sazzischu tā: Deews irr eelizzis muhsu dwehsele muhsu meefäs ka kahdā tumfchā nammā. Kad Deews ne buhtu schim nam-mam, tā fakkoht, lohguš un durwis eetaishtis, tad dwehselei waijadsetu weenā tumfā, weenā meegā stahweht, un winna buhtu ka nebijusi. Schee lohgi un durwis irr muhsu azzis, muhsu aufis, muhsu deggons, muhsu mehle un beidscht wifs muhsu mee-fas wirfus, bet ihpaschi muhsu pirfstu galli; un scho muhsu redsefchanas spehku, dsirdeefchanas spehku, sa-ohfchanas, fasmekkefchanas un aptaustifchanas spehku mehš nofauzam par juschanas spehkeem. Zaur scheem nahk muhsu dwehselei, tā fakkoht, wiffa til-fchana, wiffa atsihschana, wiffi preeki. — Zitti no scheem juschanas spehkeem sawā starpā zeeti saweenoti, ka tas sa-ohfchanas spehks ar to fasmekkefchanas spehku. Kad weens no scheem diweem suhd, dauds mas arri ohtre suhd. Kad deggons aiskrittis, tad arri mehle ne warr labbi wairs ischfirt, kas falds, kas ruhks, kas skahs, u. t. j. pr. Zittu juschanas spehku atkal jo drihs warr peezeest. Dauds zilweki wezzumā neka wairs ne warr labbi fa-ohst, bes ka ta-labbad leelu truhkumu zeefch. Aptaustifchanas spehks mehds pehdigais sust, prohti — mirstoht; tee zitti daudsreis ir jaunam zilwekam pohstā eet. To isstah-stiis dohschu sinnu par weenu jaunu zilweku, kas wehl dsihws, bet kam wiffi tee zitti juschanas spehki weens pehz ohtra pohstā gahjuschi, un weens pats atlizzees, tas aptaustifchanas spehks.

Preeksh kahdeem — it labbi ne pateifschu, woi 18 woi 20 gaddeem kahdam lungam Wahzsemme pee-dsimme dehlinsch. Tehws, beidsamais palaidneeks, zaur wiffadeem rupjeem grehkeem sawas meefas bei-dfami bij maitajis; un tas Deewa wahrds: „Es gribbu tohs tehwa grehkus peemekleht pee teem behr-neem“, pee schi nabbaga behrna breefmigi peepildihts. Winsch peedsimme wahrgulis. Schehligi raddi winnu peeglaude. Masinam jau ligga eemettehs azzis; winsch palikka neredfigs. Gemahzija behrnam dauds mas lassifchanu ar aptaustameem bohkstabeem. Dee irr no swinna isleeti jeb no kohla isgreessi bohkstabi, ko neredfigi eemahzajs pasiht, tohs aptwarstidami. Zrr arri tahdu grahmatu ar iszelteem bohkstabeem preeksh neredfigeem. Behrns labbi nehmehs, bij lohti mihligs un pateizigs un labprahht klausijahs, kad winnam no tizzibas seetahm ko stahstija. Bet par tahdu laiku tehwa grehku ligga atkal behrnam eemettehs aufis; tahs sahla tezzeht, un winsch palikka pawiffam kurlē, lai arri ta aufchu tezzefchana apstahjahs. No ta laika winsch arri aplam wairs ne runnaja, ka jau

arween pawiffam furleem zilweleem labpraht ne tihl runnaht, tapehz fa winni ne sawu bassi, ne ohtra zilwela atrunnu ne warr fadsirdeht. Neredfigam un furlam johtschu ne tihl runnaht zaur to, fa winsch ne redseht ne reds, woi tur irr kas winnu fadsirdus woi ne. — Bet fa nabbaga Lahzarusa mehrs wehl ne bij pilns. Atkal par tahdu laiku sahla winnam nelabas struttas par deggonu tezzeht; deggons winnam eegrimme; un gaischi warreja manniht, fa winsch ne neeka ne warreja fa-ohst, un arri mehle azzim redsoht wairs ne fajutte, kas gahrds, kas negahrds, kas falds, kas flahbs. Nu jau sahla wisseem apnikt; neweens gandriht wairs ne gribbeja pee winna twertees. Tilkai weens no teem daktareem, tas nepekuffis winnu kohpe un ahrsteja, lihds to kaiti isdsiht. Tash wahtis nodstija. Bet fur nu to nabbagu zilweku likt? Nowedde winnu, jau pee 20 gaddem wezzu, pee tablejeem raddeem. Winna wahrds irr Maks. Tur paschahwe winnam appafsch pirksteem aptaustamus rakstus, tohs wahrds salikufchi: „Labbdeen, mihtais Maks, tu effi pee raddeem.“ Winsch twarstija, twarstija; tad us reisi, ta fa atminnedams, fo mahzijeos, sahla fluffinam tohs wahrds teikt: „Labb — deen — miht — lais — —“ tad apstahjabs tahdu brihdi un palikka sawu wahrdu neisteizis; tad atkal isteize „tu — ef — si — pee — rad — deem.“ un winna bahls waigs fa schehli pasmeeteos taisijabs. — Tu nabbags, nabbags Lahzarus! — Nu tee raddigan nemm ar mihtu prahtu scho winna lassischanu kohpt, lai schi nabbaga dwehsele, kas gan wehl dsihwas, bet tomehr lihkim lihdsinajamas meefas nostohdista, it pawiffam bes gaismas ne buhtu, un lai winnai dauds mas flannetu tas ewangeliums: Tu effi Deewa tawa Pestitaja sinnâ, un zilweku mihtlestiba tewis wehl newaid atstahjust! —

Bet tu, mihtais lassitajs, faleez rohkas un flawe Deeyu par sawas meefas wesselibu.

Assinaini farri ar Zggauneem.

Taggad Albertam ihpaschi ar to bij jadarbojahs, fa to beedribu, kas bij Kuhreem ar Leischeem un Kreeweem, warretu isnihzinah; tadeht winsch suhtija Rudolpu no Zerikas par meera derretaju us Polozkas lehninu Wladimiru. Bet kad Rudolps us Kreewusemme reisodams Zehsis nonahza, tad atradda scho pilli no Zggauneem aplenzetu. Winsch nu ar saweem waddoneem tur palikka un arri Raupo ar saweem Lihbeescheem driht atnahza palihgâ. Nu wissi Leischi sabehdja meschâ. Raupo un Rudolps ar saweem laudim winneem pakkal dsinnahs, bet bij peepefschi no Zggauneem eeslehgiti. Raupo pasaudeja sawu dehlu

un snohtu un pats tik ar mas laudim aismukka. Wahzeeschi, kas ne gribbeja behgt, wissi tikla nokauti, bes ween peezi atlikka. Zggauni sawus wangineelus neschehligi mohzija; dascheem krustus us mugguras eegreesa, zittus atkal saweem deeweelleem par uppuri fadedsinaja. Tee dohmaja, fa leelu karroschanu effoht uswinnejschi, un tadeht atkal us nahlamu gaddu ar wehl leelaku karra-spehku prett kristiteem fataisijabs. Bet arridsan schee fataisijabs prett Zggauneem, un ta tad 1211tais gads bij tas breefmgakais, kas ween Widsemmes stahstos atrohnams.

Papreefsch suhtija Alberts, tadeht fa Rudolps no Zeriko tai meschâ bij eewainohts, zittu wehstneffi us Wladimiru un sohlija wezzas nodohschanas mafahht, fo Lihbeeschi un Latweeschi agraki bij dewufchi. Wladimirs tahdu meera derribu peenehma; bet Alberts, kas sawu eenaidneeku ne-apbrunnotu redseja, falassija driht leelu karra-spehku, kam bij karra-ja-eet prett Zggauneem.

Ap seemas-swehtkeem 1210ta gadda gabja leels kristitu karra-spehks garr juhremallu pa Metsepoles aprinki, uskritta ar breefmgahm flahpehm istrubzinateem un ne-apbrunnoteem Zggauneem un aplahwa wiffus wihrus, kurrus tik rohkas dabbuja. Seewas un behrni tikla par wehrgeem lihds aishwesti, fa arri 4 tuhstoschas gohwis. Ap to paschu laiku bij arridsan Zggauni Widsemme eelausufchees un strahdaja tahdus paschus darbus, kahdus kristiti pa Zggaunusemme. Kad kristiti no laupischanas atpakkal greefahs, tad Willandes pilli peejas deenas aplenzeja, kamehr nabbaga Zggauneem bij ja-apschlahs kristigu tizjibu peenemt. Nu preesterus pilli suhtija un wihrri, seewas un behrni tikla kristiti. Tuhlin wehz tam atkal Raupo un Bertolds eelausahs zittos Zggaunu aprinkos un tur kahwa un laupija, un Zggauni atkal usbrukka Latweeschu un Lihbeeschu semmei; un ta tas gabja zauru seemu. Kad uhdeni sahla pahrlubst, tad weens Zggaunu pulks nahza ar laupischanas fugeem no Sahmu semmes pa Gauju lihds Turraidi, fur zeemu un basnizu isphstija. No scheijenes winni gabja us Straupi un arri te nodedsinaja basnizu un wiffas mahjas. Pa to starpu bij pawassara klahht, un Alberts, Rohmâ preefsch Bahwesta ar Wolkwinu par daschadahm stridibahm falihdsinajees, atnahza us Nihgu ar leelu pulku augsti mahzitu wihrri, brunneeku un grahwu. Winni tuhlin gabja karroht prett Zggauneem, un schee uswarreti behdja us saweem fugeem. Nabbaga Zggauni sawu nelaimi preefsch azzim redsedami, sohlahs kristitees; bet lamehr bislapam par to tohp sinna dohta, tee atkal raugahs ar saweem fugeem isbehgt. Bet Bernards von der Lippe pahrl Gauju bij lizzis tiltu taisiht un ar nosliht-

naſchas maſchinehm nolift. Kad nu Sahmeneeki ar ſaweem fuggem pa Gauju gritbeja aiſbraukt, tee atkal jaunas breeſmas eeraudſija. Nabbaga Iggauni un Sahmeneeki nu atſtahja ſawus fuggus un behdſa uſ wiſſahm puſſehm, bet behgoht winni wiſſi tappa ap-
 lauti tà, ka gandrihs neweens ne atliſka, kaſ to behdu ſianu uſ mahjahm warreja aiſneſt. Bet Wahzeeschi gawiledami un ar baggatu laupijumu uſ Nihgu atgree-
 ſahs. Zaur teem lihkeem, kaſ meſchds un purwjdš ne-
 aprakti un neſadedſinati atliſkuſchi un ko meſcha ſwehri ne ſpehjuſchi apehſt. zehlahs breeſmigs mehris,
 kaſ wiſſu to ſemmi par tuſneſi pataiſija. Taggad
 Alberts ar Iggauneem notaiſija uſ trim gaddeem meera-
 derribu, zaur ko Sakkalaſ aprinkis lihds Bala uppei
 biſkapam un brunnineekeem peckritta. Pehz tam
 Didriki, ſkanſtes kloſtera muſku preekſchneeku, ezehla
 Iggauneem par biſkapu un winna weeta atkal nahza
 grahwš von Lippe. No ſchi laika melleja Alberts
 ſewi no Breemu biſkapa Wahſemmē atſwabbinatees,
 un 20tā Webruari 1213tā gaddā arri Innozenšs ap-
 ſtipeinaja Nihgas baſnizu un winnas biſkapu par
 ihpaſchu biſkapa walſti. 30tā Septemberi 1217tā
 gaddā pahweſts Dnorius III. Albertam to brihweſtibu
 dewa, biſkapu baſnizas uſbuhweht un biſkapus ezeht.
 R. U.

Ciropa.

Kad Ciropas lantfahrtri ceſtuhreem ſawā preekſchā
 nolcekam tà, ka Portugalu un Spanjeru ſemme paſchā
 wirſu ſtahw, tad Ciropa iſſkattahs ka ſeewiſchka,
 kuraſi platta kleite apgehrbta, kahdas jau taggad
 ſeewiſchki walſka. Portugalu un Spanjeru ſemme ta
 galwa, Sprantschu ſemme kruhtis, Anglu ſemme
 weena rohka, Italia ohtra; Wahſemme, Giſtreikeru
 un Pruhſchu ſemme taſ wehders un Kreewu walſts
 taſ kahjas. Pehz to Ciropas leekahs walſtis ahri-
 gi iſſkattahs, bet winnahm arri ſawa noſihmeſchana.
 Portugales un Spanias tautas, galwa buhdama-
 mas, pa laikam lepni laudis; Sprantschi taſ
 kruhtis, kur eekſchā ta ſirds, lohti duhſchiga un
 lohti dedſiga ſirds; uſ winneem zittas walſtis rau-
 gahs. Angli weena rohka buhdama kerr pehz lai-
 zigahm mantahm. Labbi kuggineeki buhdami winni
 brauz pa daudſ juhrahm un ihpaſchi preekſchlaikds
 ſewim ſche un tē ſemmes gabbalus eedabbuja un ſchihm
 bija par kungeem. Italia, kur lihds ſchim pahwe-
 ſtam Rohmā bij leela warra, — ohtra rohka buhdama
 wiſſewairal preekſchlaikds grabhſtija pehz garrigahm
 mantahm, grihbedama lai wiſſi preekſch Kristus weet-
 neeka flannahs, to zecni un gohda. Wahſem-
 neeki un Pruhſchi wehders buhdami, labbi ri-
 hjeji

un plihneeki. Mans tehws ſtahſtija, ka no Spran-
 tſchu laikeem (1812) wehl atgahdajotees kahda Pruh-
 ſcheem dabba. To laiku bijuſchi katras mahjas pa
 diweem Pruhſchu ſaldateem eekohrteleti. Weenās
 mahjas nu tappuſchas kahſas ſwinnetas, to mahju
 ſaldati kluuſchi no zitteem apmekleti. Kad kahſeneeki
 uſ baſnizu aiſbraukuſchi, kaſu tehws luhdſis ſaldatus,
 lai ehdoht un dſerroht, ko ſirds kahrojoht. Zitti no
 winneem nu ehduſchi un dſehruſchi wehl wairak tà
 lohpi-
 ni; jo palikkuſchi tur pat pee galda gulloht. —
 Kreewu walſts taſ kahjas buhdama wiſſas zittas
 walſtis neſ; un taggad, kur muſſu gudris un ſcheh-
 ligš Keiſers to apſeggu (wehrgu buhſchanu) noneh-
 mis, winna paliks ta warrenaka un ſpehzigaka, un
 ja Deews palihdſehs ar laiku wiſſas zittas gudribā,
 ſapraſchanā un iſmannā winnehš. J. R.

Birmais ſohbs.

„Woi ſinni, ka muſſu maſinam jau pirmais ſohbs
 iſlihdis?“ tà mannim ſeewa preekſch labbi wairak ka
 trihſdesmit gaddeem ſazzija. Gahju raudūht. Bij
 gan iſlihdis. Sillazzitis paſmejhahs, man winnam
 pirſtu bahſchoht muttē; un mehs paſmejhamees lihds
 ar winnu. Nu jau ſenn par ſalkoſſnu wihru pa-
 audſis. — Taggad atkal, uſ paſchu jaunu gaddu,
 man paſcham iſbirre it no ſewis pirmais ſohbs, zit-
 tadi weffels un neſahpejis. Nahdiju winnu ſeewai.
 Ne ſmejhamees ne weens ne ohtra. — Woi ſazziti,
 mihtais laſſitais: „Ko tahdus neekus leel Awisēs?“
 Tad tewim atbildu: „Ja Deews tewi ſchehligi paſar-
 gajis no leel ahm wezzuma ſihmehm, tad eeleez wehrā
 ir taſ maſahs, lai tewim tawu gaddu galš ne
 uſeet — beſ eekattiſchanahs. Taſ wahrds ne dohd
 melloht: „Zilwekš, no ſeewas dſinnis, dſihwo ihſu
 brihdi, behg ka ehna un ne paſtahw.“ Zjaba 4,
 1. un 2.

Saule un warrawihſne.

Mahkonds atſpihdeja ſmukka warrawihſne. Katrs,
 kaſ to eeraudſija, preezajahs un winnas kohſchu jau-
 kumu ſlaweja. No tam warrawihſne palikka lepna.
 Winna neween mahkonus nizzinaja, bet arri leelijahs
 par ſauli buht ſkaiſtaka. Saule to dſirdeja un pa-
 ſmeedamahs ſazzija: Es nemas ne grihbu ar tewi ſmul-
 kuma deht teeptees. Saule eegahja mahkonds un
 ſmukka warrawihſne tuhliſt paſudda.

Lepnis un nepateizigs zilwekš daudſ reiſ ne atſihſt,
 kur taſ ſawu labbumu dabba. Tahdeem Deews daſchu
 reiſ ſawas dahwanas atrauj. — —

Stahstini.

Rahds lungs atradda waffarâ, kad isgehrbabs, ka elkshina banti ar masglu bij fasehjis un welti no darbojabs grihbedams attaisiht. Te panehma fullainis swezzi un turreja lungam ais mugguras dohmadams, ka lungs nu warreschoht labbaki redseht attaisiht. — G. S.

Sweeschineeks prassija kahdam nakts-waktneekam: „Zil irr pulkstens?“ — „Ne zil!“ winsch atbildeja. — „Neeli!“ — „Nu ja nezil; jo pulkstens wehl naw weens fittis.“ G. S.

Slawehts adwokats Londonê parastija wissu sawu mantu trakku-nammam par labbu. Winsch par to sawâ beidsamâ wehlechanâ fazzija: „Sawu baggatibu tikkai esmu dabbujis no nerreem, kas labpraht pro-

zeffejuschees; un tas irr pehz taisnibas, ka es winnu brahleem labbaku apgahdaschanu pasneedsu; jo mantas man wairs ne waijoga. Es atlihdsinu tik to, ko no nerreem esmu mantojis.“ G. J—n.

Mihkla.

Es wisseem beidsiht palihgâ
Ar sawu rohku steidsohs.
Mann's katram weenreis waijaga.
Bet kad es pats nu nobeidsohs,
Tad man arr' zittu palihga, —
Jo pats wairs ne spehj' — waijaga.

—er—

Sluddinafchanas.

Winkelman-muischâ (Missraunkles basnijas draudis) femneeku mahjas irr pahrdohdamas. Mahjam irr labba semme; Dangawa un dselsu-zelsch irr tumumâ. Pirzeji lai peeteizabs pee Winkelman-muischas waldischanas, fur skaidralu sinu par to pahrdohschanu dabbuhs. 1

Misputtê pee kohymanna lunga G. W. **Burbe** irr wissadas **Latweeschu lassamas**, skohlas-un **stahstu-grahmatas** dabbujamas, un tohy schê wisseem Latweeschu grahmatu mihkotajeem sinuams darrihts. 1

Ta patihfama labba **sahbaku-fnehre**, kas uhd eni ne la isch zaur, irr taggad dabbujama: **Mihgâ**, **Pehterburgas** preekschpilschta, leelâ **Aleksandera**-eelâ Nr. 112., pretti leelam pumpam, un paschâ pilschta: **Kungu**-eelâ Nr. 14. 1

Krohna Sezses muischâ tohy branlubjis un allus-bruhjis us renti isdohs. Tadeht japeeteizabs pee muischas waldischanas lihds 1. August. f. g. 1

No **Krohna Peenawas** pagasta-teefas tohy sluddinahts, ka tanni 10tâ Zuhli f. g. scheit lihds 388 mehri rudsu un 496 mehri waffaras-labbibas no tahn magasinehm no **Apschupes**, **Mahlemuischas**, **Pehtermuischas**, **Dschuhstes** un **Dschuhstes** mahzitaja, daschadâs dallâs taps us wairaf schlischanu pahrdohsi. 1

Dschuhstê, tai 11tâ Zuhni 1863.

(Nr. 614.)

Peesehdetafs J. Kreisberg.

Teef. sstrihw. palihgs A. Lerch.

Anilihu-pehrwes,

kas schobrihd preeksch pehrweschanas no sishu un willainu drehchem, zepures-spalwahn u. t. j. pr. par nemissejamahn palikuschas, un farkanas, fillas, wiolettas un dseltenas irraid, pahrdohd leelumâ tas pabrihks no

Herrmann Faltin,

fantohris: **Mihgâ**, smiltschu eelâ, Nr. 10.

Masumâ schabs pehrwes teel pahrdohbas glahstis par 25 sap. sudr., lihds ar weenu preekschraffsu sâ ja-bruhke, **Mihgâ**, tannis bohdes no **J. Redlich** lunga,

G. C. **Byra** lunga, **J. Chertek** lunga, **J. S. Holm** lunga un **Albert Drescher** lunga, kam **Jelgawas** preekschpilsatâ bohde, fur mohris us durwim stahw. 2

No **Krohna Verses muischas** waldischanas tohy sinuams, ka **Behrtmeju** tirgus, zaur to **Krohna swehtdeenu** schinni gaddâ ne tai 24tâ, bet 27tâ **Augustâ** taps no turrehts; un teem, kas ar tahdahn bohchem, kuru dschreent appasch tulla stahw, pascheem to waijadsihu tullas-sihmi waijaga apgahdabt, jeb lihds 15tam **Augustam** pee schis muischas waldischanas scho sijnju apgahdaschanas labbad japeeteizabs. 2

Us renti isdohd.

Bez-Sallazes muischâ, pee juhrmallas stary **Pebrnawu** un **Mihgu**, teel wehl ne-estrahdata, bet preeksch tihrumcem derriga semme, nodallitâs gabbalâs pa 100 lihds 1000 pubra-weetahn, fur ihpachu fainneezihu warr cetaisiht, us 40 gaddeem no weetas isrenteta; tâpat arri **tahs jaun-cetaisitas fainneezihas** us 25 gaddeem no 23scho **Aprili** 1864 rehkinohht. Tohs ne-estrahdata isrentejamus semmes-gabbalus warr katrâ laikâ usnemt, bet rentes laiks taps tikkai no tahs pehz us-nemshanas nahkamas 23scho **Aprila** deenas skaitihts.

Kas nu grihbetu schahdas rentes-weetas usnemt, tee warr peeteistes **Mihgas** ahripilschta, sudmallu-eelâ Nr. 28., **Malkowa** mahjâ, jeb arri pee Hofgericht-teefas affeffora **R. baron Ungern-Sternberg** lunga **Elisabet**-eelâ Nr. 34., fur skaidralas sinuams par to dabbuhs, jeb arri paschâ **Bez**-Sallazes muischâ, fur katrâ laikâ paschus tohs isrentejamus semmes-gabbalus warr apskaitiht. — 3

UJ

Keisera Majestetes,

Patwaldineeka wissas kreenu walsts,

paweheleschanu

2c. 2c. 2c.

tohy no **Schnikeres** **Krohna** pagasta-teefas wissi un iklats, kam pee **Schnikeres** **Skirtum-Purwe**-neeku nelaika fainneeka **Samel Sawizka** atstahstas man-

tas kahdas prassischanas buhtu, zaur scho fluddinaschann usajinati, pee sandeschanas sawas teefas, libds **23scham Augustam 1863** — kas par weenigt isslehgischanas terminu nolifts — pee schihs teefas sawas prassischanas usdoht; wehlaki neweenu wairs ne klausibs.

Te klahnt tohy arridsan wiffi, kam pee tahm nelaitka Schniikeres Kirtum-Burweneeku fainneeka **Samel Sawizka** kahdas malfaschanas, zaur scho ussautti, — sawus parradus pee dubbultas strahpes malfaschanas — ja buhtu slehpuschji — peedoht. To buhs wehra liff! 3

Schniikeres pagasta-teefas, tai 17ta Zuhni 1863.
(Nr. 240.) Pagasta-wezzal. F. Gichwald.
(S. W.) Teefas-frihw. N. Georgj.

Mengelmuischa, Madlebnes basnizas-draudse (Wid-seimé) taps no Jurgeem 1864ta gadda weena pufsmuischa us ilgakeem gaddeem us renti isdohta. Tuwasas sinas dohd **Mengelmuischas waldischana.** 3

No **Brambergas** Krohna pagasta-teefas tohy wiffi, kam kahdas taisnas parradu-prassischanas pee ta nomirruscha **Palzgrabwes Semneel-Geeschenu** mahju fainneeka **Jahna Herrmann** buhtu, zaur scho usajinati, sawas prassischanas 2 mehneschu starpá, un wehtakais tanni **29ta Augustá** f. g. scheitan usdoht; jo pehz schihs deenas neweens wairs ne kluhs peenemts. — Tapat tohy arri tee, kas tam nomirruscham ko parrada buhtu, luhgti, libds tai paschai deenai scheit peedohtes. 3

Brambergas Krohna pagasta-teefas, tai 22. Zuhni 1863.
(Nr. 956.) Dahwa Winkelm, peeschdetais.
(S. W.) Teef.-frihw. Kunzien.

Par sinu wisseem teem, kas us teem Ritterschaptes (landschaptes) **Grendschu** muischas tirgeem pee Tuffumas, turri tanni **10ta Augustá** un **21ma Septemberi** f. g. turreti teef, ar bohdehm, kurrás dsehreenus pahrdohd, gribb nahft, tohy issluddinahts, lai paschi tabs waijadsgas simes (Patente) apgahda; jo taggad schi muischu-waldischana, ta libds schim tabs schenku-simes ne-avgahdabs. Wehra jalcek. To Schibdu swehtdeenu debt tohy

pee kaupmanna **Fr. Leonhard Ruyffera**, Zelgawá leelajá eelá, no 1ma Zuhla f. g. warrehs dabbuht **Zöpfela** pabrihki fataisitus

„Stunstigus lauku-suhdoschanas mehslus“

berkowizu par 2 rubl. sudraba.

Ufuhdoschanas wiffuleelakais mehslus irraid aprechkinahst ta:

us 1 puhraweetu kweeschu = semmes ja ussehj	3 1/2	berkowizu, kas irr	9 1/2	puhru mehslu,
„ 1 „ rudsu = semmes	2 1/2	„	=	6 2/3
„ 1 „ meeschu = semmes	2	„	=	5 1/3
„ 1 puhraweetu wikku, kartuppekus, rahzinu, sinu, struu un kanneppju = semmes	2 1/2	„	=	6 2/3
„ 1 puhraweetu abholina = un plawas = semmes ja ussehj	2	„	=	5 1/3

Smalkahs dalkas no scheem mehfleem waijaga atsibajht; tohs atlikluschus gabbalinus, kas weegli fagruschami, atkal ja-issibja, un bes kahdas semmes peemaisischanas, — 2 jeb 3 deenas preeksch sehshanas sehjuma-semmi ja-aplaisa; bet jaranga klus laiks preeksch jeb pehz tam, kad leetus libjis; tad ahtri ja-ee-ebbe un semme weegli japahrulle. Uf abholina-semmi un plawahm schee mehslu ja-isslaisa, kad wehl raffa un preeksch jeb pehz tam, kad leetus libjis.

Wehl japeeminu, lai fargajahs, ka weddoht mehslu ne-tohy slapji. Ir wehrt ar scheem teizameem mehfleem prohweht laukus sihdoht. 2

Labrentschu tirgus us to 12tu Augustu un tas **Matthysu** tirgus us to 23scho Septemberi pabrzejti. 3

Muischas-waldischana.

Mehs saweem draugeem, un pirzejeem preeksch isandelechanas, sinamu darram, ka ta no mums pascheem taisita

Foschenilla-salwe

us wisslabbako atkal dabbnjama pee 3

A. un W. Wetterich,
Aptekas un pehrwech-bohdé, Nibgá, pee
Pehtera-basnizas, masá Mins-
eelá Nr. 2.

Pee mannim **Nibgá** stahw gattawas un iflatrá deená irr ayluhlojamas itt wiffas pilnigas un wiffadas mufsturu-sortes

enlijchu un sché taisitu

lauku-fohpschanas maschihnu

un
lauku-fohpschanas ribku

un ka schihs maschihnes un schee ribki pee lauku-fohpschanas fohti derrigi un leclu labbnuu dohd, to israhda wiffas tabs attestates, ko par to faraktijuschji tabdi fapratteggi un gudri lauku-fohpeji, kas muhsu tehwiseemé schahs maschihnes un schohs ribkus irr pirluschji, bruhfejuschji un par labbu atradduschji. Es peenemmu arri un ustaisu, kad pee mannim tahdas jaunus maschihnes apstelle jeb gribb liff fataisibt, kas famaitatas; arri zittas pee mannim jau gattawas dabbnjamas.

Iflatrá deená pee mannim gattawus warr dabbust: rittenu (frittulu) lohka-gabbalus un rittenus (frittulus) preeksch linnu-mihsteku maschinehm, arllu gabbalus, bulfes un lehgerus, rattu (wahgu) affes, laktas, kufni (kehli), kas malku tauwa, dselschu krabsus, no teefas eefwehretus swarrus, frahsus durwis, kas nelahdu lupti ne laisch zauri, pannas, ferru-rittenus, durwu un pulstenu swarrus zc. 6

P. van Dyk,
Nibgá, Sinder-eelá, Seeka namma.